

Ahlak Felsefesi — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 6 soru

Bir insan, davranışları hakkında karar verirken yalnızca dışarıdan gelen ödül ve cezalara göre hareket etmeyebilir. Bazen kişi, yaptığı davranışın doğru ya da yanlış olduğunu kendi içinde değerlendiren bir ölçütle karşılaştırır. Bu iç değerlendirme, ahlaki kararların öznel yaşantıyla bağlantısını gösterir.

1. Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Vicdan, insanın iyi ile kötüyü ayırmasını sağlayan iç yetidir.
- B) Vicdan, insanın bütün bilgileri dış kaynaklardan edinmesini sağlayan yetidir.
- C) Vicdan, insanın estetik nesneleri sınıflandırmasını sağlayan yetidir.
- D) Vicdan, insanın doğa olaylarını ölçmesini sağlayan teknik araçtır.
- E) Vicdan, insanın toplumsal kurumları yönetmesini sağlayan hukuki kuruldur.

Bir ders notunda insanın ahlaki değerlendirme yapmasını sağlayan unsur, dışarıdan gelen bir yaptırım olarak değil, kişinin içinde bulunan bir yeti olarak tanımlanmıştır. Bu yetinin görevi, davranışları iki temel değer bakımından ayırt etmektir.

2. Buna göre bu tanımın aşağıdakilerden hangisine işaret ettiği söylenebilir?

- A) İnsanın iyi ile kötüyü ayırmasını sağlayan iç yetiye işaret eder.
- B) İnsanın bütün davranışlarını dış kurallara göre düzenleyen kuruma işaret eder.
- C) İnsanın bilgiye ulaşmasını sağlayan düşünsel yöntemeye işaret eder.
- D) İnsanın güzeli değerlendirmesini sağlayan estetik ölçüte işaret eder.
- E) İnsanın evreni açıklamasını sağlayan metafizik ilkeye işaret eder.

3. “İnsanın iyi ile kötüyü ayırabilmesini sağlayan iç yetisi, iç sesi” olarak tanımlanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vicdan
- B) Ahlak
- C) Etik
- D) Değer
- E) Norm

Ahlaki karar veren kişi, davranışını yalnızca dışarıdan gelecek tepkiye göre değerlendirmeyebilir. Kişinin kendi içinde yaptığı değerlendirme, bir eylemi olumlu ya da olumsuz olarak ayırt etmesine yardımcı olur. Bu iç değerlendirme, ahlaki yaşamın yalnızca yazılı kurallardan oluşmadığını gösterir.

4. Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsanın iyi ile kötüyü ayırmasında içsel bir yeti rol oynar.
- B) İnsanın iyi ile kötüyü ayırması yalnızca dış yaptırımlara bağlıdır.
- C) İnsanın ahlaki değerlendirmesi bütün durumlarda yazılı kurallarla belirlenir.
- D) İnsanın iç değerlendirmesi ahlaki yaşam açısından hiçbir işlev taşımaz.
- E) İnsanın ahlaki kararları iyi ve kötü ayırımından bağımsızdır.

İnsan, “huy ve karakter” özelliklerinin etkisiyle verdiği kararları zaman zaman yeniden değerlendirebilir. Bir davranışın ardından duyulan iç rahatsızlık, kişinin kendi tutumunu sorgulamasına yol açar. Bu değerlendirme, dışarıdan gelen bir yaptırımdan çok kişinin kendi iç dünyasında gerçekleşir. Böylece kişi, davranışlarının ahlaki niteliği konusunda bir ayrım yapabilir.

5. Bu parçaya göre insanın ahlaki değerlendirme yapmasını sağlayan içsel unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** İnsanın iyi ile kötüyü ayırabilmesini sağlayan iç yeti vicdandır.
- B)** İnsanın davranışlarını belirleyen toplumsal geleneklerdir.
- C)** İnsanın kararlarını yönlendiren dış yaptırımlardır.
- D)** İnsanın davranışlarını açıklayan psikolojik gözlemlerdir.
- E)** İnsanın eylemlerini değerlendiren hukuki kurallardır.

Ahlak felsefesi, “huy ve karakter” kavramlarıyla ilişkili davranışları değerlendirirken kişinin iç dünyasındaki ahlaki yönelimi de dikkate alır. Kişi, herhangi bir dış denetim bulunmasa bile yaptığı davranışın niteliği üzerine içsel bir değerlendirme yapabilir.

6. Buna göre söz konusu içsel değerlendirme yetisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** İnsanın iyi ile kötüyü ayırabilmesini sağlayan iç yetidir.
- B)** Toplumun ortak davranış kalıplarını düzenleyen kurallar bütünüdür.
- C)** Devletin yaptırımlarla uyguladığı hukuki düzenlemedir.
- D)** İnsan davranışlarını deneysel yöntemlerle açıklayan bilim dalıdır.
- E)** Dinsel inançları vahiy temelinde açıklayan bilgi alanıdır.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. A

Çözümler

- 1.** Parçada kişinin doğru ve yanlış kendi iç değerlendirmesiyle ayırdığı anlatılmaktadır. Bu durum vicdanın iyi ile kötüyü ayırmayı sağlayan iç yeti olduğunu gösterir; diğer seçenekler vicdanın işlevini bilgi, estetik, teknik veya hukuki alanlara taşımaktadır.
- 2.** Tanımda içsel bir yetiden ve iki ahlaki değeri birbirinden ayırma işlevinden söz edilmektedir. Bu özellikler vicdanı belirtir; diğer seçenekler dış kural, bilgi, estetik veya metafizik alanlarına yönelir.
- 3.** Tanımda insanın içinde bulunan ve iyi ile kötüyü ayırt etmeyi sağlayan yeti vurgulanmaktadır. Bu tanım vicdana aittir; ahlak, etik, değer ve norm aynı tanımı karşılamaz.
- 4.** Parça, kişinin kendi içinde yaptığı değerlendirmenin eylemleri olumlu ve olumsuz olarak ayırmaya yardım ettiğini belirtmektedir. Bu, iyi ile kötüyü ayıran içsel bir yetinin bulunduğunu gösterir; diğer seçenekler parçadaki içsel boyutu dışlamakta veya tersine çevirmektedir.
- 5.** Parçada dış yaptırımdan bağımsız, kişinin kendi içinde gerçekleşen ahlaki ayırmadan söz edilmektedir. Bu özellik, insanın iyi ile kötüyü ayırmasını sağlayan iç yeti olan vicdanın tanımıdır. Toplumsal gelenekler, dış yaptırımlar ve hukuki kurallar ise vicdanın kendisi değildir.
- 6.** Bağlamda, dış denetim olmadan kişinin davranışının niteliğini içsel olarak değerlendirmesinden söz edilmektedir. Bu özellik, insanın iyi ile kötüyü ayırmasını sağlayan vicdana aittir. Diğer seçenekler toplumsal kural, hukuk, bilim ve teoloji alanlarını tanımlamaktadır.